

POLÍTICA D'ADQUISICIONS DE COL·LECCIONS DEL CONSORCI DEL MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

1. INTRODUCCIÓ: MOTIUS PER CRÉIXER

El Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona (en endavant el Consorci) es constitueix com un ens de dret públic de caràcter associatiu i voluntari, integrat per la Administració de la Generalitat de Catalunya, i l'Ajuntament de Barcelona, i adscrit a aquest últim. Tal i com consta en el seu Pla Director, té la missió de generar i compartir coneixement sobre la diversitat i l'evolució del món natural, amb el propòsit de contribuir a conservar-lo i de crear una societat més informada, connectada i responsable amb la natura. D'acord amb l'article 3.1 dels seus Estatuts això ho fa:

- Custodiant el fons de ciències naturals del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, mantenint una infraestructura constituïda per col·leccions, bases de dades i aplicacions tecnològiques, al servei de les necessitats científiques i tècniques.
- Promovent la recerca, la descoberta, l'aprenentatge i l'interès per la natura, reunint informació i generant coneixement científic sobre la diversitat natural, actuant com a centre de referència del patrimoni natural de Catalunya i assolint estàndards científics internacionals.
- Exposant i fent difusió del patrimoni natural amb una clara vocació educativa, servint les necessitats d'aprenentatge que tenen els ciutadans i donant suport a la formació integral mitjançant els programes educatius.
- Assumint la responsabilitat de respondre als reptes i necessitats en relació amb el patrimoni natural, com la conservació de la biodiversitat, la gestió mediambiental, el canvi global o la salut pública.

En relació al fons de col·leccions, aquests han anat creixent de forma ininterrompuda des de la seva fundació, ara fa més de 145 anys, i actualment comprenen més de tres milions d'espècimens, d'entre els que s'inclouen animals, sons, fòssils, minerals, roques, plecs d'herbari, plantes vives, llavors i el Gabinet Salvador. Aquestes col·leccions es troben ubicades en les diverses seus del Consorci, constituint part de la identitat pròpia de cada una d'elles, una descentralització que permet obrir-se a la ciutadania i mostrar la seva amplitud, diversitat, història, però amb un relat cohesionat i amb uns objectius comuns. Les seves característiques i el seu incalculable valor històric, científic i cultural, les han constituït com un referent nacional i internacional d'especial rellevància científica i d'ús obligat per a la recerca taxonòmica i sistemàtica.

Les col·leccions de ciències naturals tenen una naturalesa orgànica, dinàmica i evolutiva que obliga al seu creixement continuat en el temps per mantenir sèries de mostres representatives de diferents llocs i que són testimoni any rere any del que es troba a la natura. D'altra banda, la descoberta i estudi de nous jaciments, i la pròpia activitat científica, comporta la troballa de material que necessàriament ha de ser gestionat i custodiat per el Consorci. Finalment, el Consorci és el destí natural de col·leccions de ciències naturals que actualment es troben en mans de particulars o d'altres institucions, així com d'exemplars que hagin estat trobats morts o que han mort en intentar recuperar-los, o que requereixin una custòdia judicial o administrativa.

Actualment la seva gestió ens obliga a assumir nous reptes: tal i com s'exposa en el Pla Director, fins ara les col·leccions han intentat representar la biodiversitat i la geodiversitat, però també cal que s'integrin en el compromís del Consorci de contribuir a la conservació del medi natural i les espècies, i posar en el centre la seva funció en l'activitat de recerca, que constitueix un eix prioritari en el Pla Director. Per això, calen noves línies de creixement d'aquestes col·leccions que donin resposta a necessitats específiques en aquests àmbits, i posar èmfasi en el seu registre, inventari, documentació i digitalització.

El present document conté les línies generals que regiran el creixement del patrimoni de col·leccions del Consorci durant cinc anys a partir de la data d'aprovació.

2. PRIORITATS D'ADQUISICIÓ

Els criteris de priorització d'adquisició de materials a les col·leccions es regeixen per el seu valor científic, cultural i històric, i sota els principis d'unicitat, integritat, permanència i conservació. En línies generals és d'especial interès:

- El patrimoni geològic i paleontològic moble.
- La fauna de l'àrea mediterrània i de muntanya.
- La flora de zones bioclimàtiques mediterrànies del món i de muntanya.
- La fauna i la flora corresponents a espècies invasores.
- Els espècimens d'espècies protegides¹ que hagin causat baixa de forma natural.
- Els exemplars Tipus que han de ser dipositats en col·leccions públiques per a garantir-ne l'accés.

Les línies prioritàries de cadascuna de les col·leccions del Museu són:

MINERALOGIA

- Exemplars que millorin la qualitat de la col·lecció des d'un punt de vista científic, morfològic i/o patrimonial independentment de la seva localitat.
- Espècies rares que siguin científicament i/o morfològicament significatives amb independència de la seva localitat de procedència.
- Exemplars de localitats tipus.
- Col·leccions resultat dels projectes d'investigació i recerca.
- Exemplars procedents de localitats històriques, actualment desaparegudes o inaccessibles, principalment, (tot i que no exclusivament) dins de l'àmbit dels Països Catalans i la Península Ibèrica.

PETROLOGIA

- Exemplars de roques, làmines primes i/o sediments que completin la col·lecció local de roques de Catalunya.
- Exemplars que completin els buits sistemàtics de la col·lecció petrològica independentment de la seva localitat.
- Col·leccions resultat de la investigació i la recerca en els Països Catalans, que puntualment poden incloure material de fora d'aquest territori que complementi la col·lecció.
- Col·leccions que continguin exemplars petrològics singulars respecte la geodiversitat de l'escorça terrestre.
- Pel que fa a la col·lecció de sediments s'acceptarà material de tot el món.
- Puntualment es podrà acceptar material fora d'aquests criteris sempre i quan es consideri que és material amb un alt interès científic i/o patrimonial, o sigui fruit de la recerca al Museu.

PALEONTOLOGIA

Com ve succeint des dels seus orígens, les adquisicions de la col·lecció paleontològica del Museu s'orienten sota tres eixos:

- La consideració de museu referent en el territori aboca a poder disposar, de manera el més exhaustiva possible, de les espècies fòssils representades en el registre fòssil de Catalunya.
- Les activitats dels projectes de recerca dels conservadors, actualment centrada en l'àmbit paleogeogràfic del Tethys (de l'Himàlaia al Carib), tendeix a una especial representació de les faunes i flores fòssils de les conques sedimentàries que conformaven aquesta regió.

¹ Espècies protegides són aquelles recollides a la [Llista vermella](#) de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN), al [Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y Catálogo Español de Especies Amenazadas](#) del Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, així com les indicades [Les espècies protegides i amenaçades](#), Dept. Medi Ambient i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya.

- La pròpia metodologia paleontològica -basada en la comparació entre el major nombre de morfoespècies disponibles- que compromet a disposar del major nombre d'espècies fossilitzades al llarg de tot el registre geològic de la Terra.

FONOTECA

- Documents sonors de la fauna autòctona de Catalunya i Península Ibèrica a fi de completar el fons existent.
- Nous registres per les línies de recerca del Museu vinculades a la bioacústica.
- Registres sonors d'altres ecozones.
- Sons de fauna i paisatges sonors per als projectes divulgatius que té el Museu.

INVERTEBRATS NO ARTRÒPODES

- Mostres o col·leccions que han constituït el material d'estudi en recerques quins resultats han estat publicats o estan en vies de publicació.
- Col·leccions orfes o en risc de mala conservació pertanyents a institucions científiques.
- Mostres o col·leccions particulars que focalitzen àrees geogràfiques o grups taxonòmics ja representats, ampliant-ne la seva diversitat (tàxon-espai-temps).
- Preferència per les mostres preservades en líquid conservant i correctament conservades.
- Oportunitat de contribuir a algun projecte de divulgació ja programat o en execució.
- Resultats de campanyes públiques de bioprospecció.

ARTRÒPODES

L'estudi de les col·leccions d'Artròpodes del MCNB ha donat lloc a unes línies històriques, les quals destaquen tan pel seu gran valor científic, donat l'elevat nombre de espècimens Tipus que contenen, com pel seu ampli rang de distribució geogràfica. Per aquesta raó, és essencial:

- L'adquisició d'exemplars d'Anòbids i Tenebrionids, a nivell mundial.
- L'adquisició d'espècimens d'artròpodes de cavitats i medi subterrani a nivell mundial.
- L'adquisició de Neuropteròideus, a nivell mundial.
- Per la resta de grups d'artròpodes és d'interès pel Museu, aconseguir exemplars de la regió biogeogràfica del Paleàrtic Occidental. Pel que fa a la fauna d'altres regions (Neàrtica, Neotropical, Afrotropical, Indomalaia o Australàsia) el Museu podrà acceptar espècimens sempre hi quan es consideri d'un alt valor científic o es requereixi, en particular, per a tasques divulgatives i/o expositives.

VERTEBRATS

- L'obtenció d'exemplars d'espècies de fauna autòctona que tinguin les dades de recol·lecció/origen perfectament documentades per tal de fer créixer la col·lecció científica i el banc de teixits.
- Aconseguir espècies de fauna autòctona de les que el Museu no tingui una bona representació per a exposicions i activitats públiques. En particular, es promourà l'adquisició de col·leccions zoològiques particulars de Catalunya amb dades.
- Pel que fa a la fauna exòtica, el Museu acceptarà espècimens en molt bon estat per la col·lecció zoològica o de teixits, d'espècies de les que no tingui una bona representació en la col·lecció científica o de divulgació.
- Obtindre espècies de les quals es pugui obtenir una bona representació espai-temporal per generar sèries temporals contínues cada certs intervals de temps. Aquestes espècies seran indicadors associats a ambients particulars (hàbitats) seguint l'índex *Living Planet*. amb un valor bioindicador marcat. També es buscaran espècies que el museu tingui ben representades des de principis del segle XX i, finalment, espècies que serveixin com a models biològics dels propis projectes de recerca del Museu.

HERBARI

En termes generals és d'interès per l'herbari el següent material:

- Exemplars de flora de la Mediterrània Occidental, tant d'espècies autòctones com invasores que puguin ser testimonis de primeres cites.
- Material de qualsevol àrea geogràfica a la qual els investigadors de l'Institut Botànic de Barcelona (IBB) o els seus col·laboradors portin a terme els seus treballs de recerca.
- Exemplars tipus amb independència de la seva procedència.
- Testimonis de recol·leccions de projectes en els que ha participat l'IBB.
- Espècimens d'espècies protegides que hagin causat baixa a la natura de forma natural
- Plecs de zones poc explorades dins de la Península Ibèrica i del Marroc.
- Espècimens que tot i no tenir un alt valor científic puguin tenir un interès històric.

PLANTA VIVA

L'increment de la col·lecció de Planta Viva es farà a través de l'adquisició d'espècimens pertanyents a tàxons de la flora de les zones bioclimàtiques Mediterrànies del món. Abraçant també algunes zones properes subtropicals i temperades i, sumant-hi també algunes flores de muntanya incloses en l'àmbit geogràfic d'aquest bioma que, compleixin com a mínim alguna de les següents premisses:

- Rellevància: que representin tàxons destacats, ja sigui estructurals o acompanyants, des del punt de vista geobotànic.
- Raresa: que per la seva extensió en llur àrea de distribució en el seu hàbitat natural siguin o representin una raresa.
- Documentació de l'exemplar el més completa possible: que contempli la determinació i nomenclatura taxonòmica correcta, l'origen geogràfic de la població on s'ha recol·lectat i procedència del subministrament (viver, recol·lector, etc.).
- Rellevància en la conservació, ja sigui segons el grau d'endemisme o segons els criteris i categories de la llista vermella de la UICN, que estableix sis categories de conservació (espècies amenaçades i espècies no amenaçades).
- Valor ornamental: segons la importància estètica i paisatgística que tingui l'espècimen.
- Significació o importància cultural i històrica que tingui l'espècimen.

BANC DE GERMOPLASMA

L'increment de la col·lecció del Banc de Germoplasma es farà a través de l'adquisició d'espècimens pertanyents a tàxons de la flora de les zones bioclimàtiques Mediterrànies del món. Abraçant també algunes zones properes subtropicals i temperades i/o que compleixin l'objectiu de conservació de germoplasma silvestre de la conca Mediterrània, amb especial enfoc a la conca occidental i, que compleixin com a mínim alguna de les següents premisses:

- Rellevància: que representin tàxons destacats, ja sigui estructurals o acompanyants, des del punt de vista geobotànic.
- Raresa: que per la seva extensió en llur àrea de distribució en el seu hàbitat natural siguin o representin una raresa.
- Documentació de l'exemplar el més completa possible: que contempli la determinació i nomenclatura taxonòmica correcta, l'origen geogràfic de la població on s'ha recol·lectat i procedència del subministrament (viver, recol·lector, etc.).
- Rellevància en la conservació, ja sigui segons el grau d'endemisme o segons els criteris i categories de la llista vermella de la UICN, que estableix sis categories de conservació (espècies amenaçades i espècies no amenaçades).
- Valor científic: espècimens inclosos en algun tipus de projecte de recerca científic.
- Significació o importància cultural i històrica que tingui l'espècimen.

Pel que fa als dipòsits, s'estudiarà en cada cas l'interès de l'adquisició sense que la procedència de les mostres sigui un condicionant.

3. CONDICIONANTS PER A L'ACCEPTACIÓ I FORMES D'ADQUISICIÓ:

3.1. Condicionants per a l'acceptació:

Per a l'adquisició de nous espècimens o materials, el Consorci valora necessàriament els següents criteris:

3.1.1. La capacitat per a garantir-ne la conservació a curt, mig i llarg termini: requeriments i cost de la conservació i manteniment, disponibilitat d'espai adequat, capacitat de documentació del nou ingrés i de fer-lo accessible.

3.1.2. L'interès de l'espècimen o material: el Consorci acceptarà prioritàriament espècimens i material de col·leccions que tinguin un clar interès en la recerca i la divulgació de les ciències naturals, i que tinguin les dades del seu origen geogràfic i temporal suficientment completes. També es tindrà en compte el seu caràcter singular, i si es tracta d'un material adequat per a cobrir un buit en les col·leccions del Consorci o és repetitiu.

3.1.3. L'estat de conservació del material.

3.1.4. Les despeses directes i indirectes relacionades amb el procediment d'adquisició del material i les condicions de l'ingrés (especialment en el cas de dipòsits i donacions).

Per a qualsevol adquisició serà indispensable tenir acreditat l'origen o en tot cas la legalitat de la propietat.

3.2. Formes d'adquisició:

L'adquisició de material per part del Consorci es pot efectuar per qualsevol de les formes legalment establertes, que poden ser a títol oneros o gratuït, i que poden suposar, o no, la transmissió de la propietat d'aquelles. No obstant, d'acord amb la seva missió, visió i l'interès públic que representa el Consorci, les formes d'adquisició de preferència són aquelles a títol gratuït (donació, llegat, herència principalment). Pel que fa a la col·lecció de Planta Viva la majoria d'adquisicions poden tenir lloc a través de la compra d'espècimens en viviers especialitzats.

Finalment cal fer menció especial a la recol·lecció, ja sigui directa o indirecta, per ser una forma d'adquisició pròpia dels projectes de recerca del Consorci. En tots els casos les recol·leccions seran respectuoses amb la legislació vigent pel que fa a l'extracció d'espècimens de la natura, i tindran lloc amb els permisos necessaris per a portar a terme la recol·lecció. En tot cas, les persones investigadores o recol·lectores garantirán una bona quantitat i qualitat de la informació sobre la recol·lecció i sobre els exemplars, i es propiciarà l'ingrés de dades en format digital.

4. PROTOCOL D'ADQUISICIÓ

4.1. El personal tècnic del Consorci realitzarà una valoració de la conveniència de l'adquisició i de les condicions en les que aquesta s'ha de produir. Aquesta valoració pot requerir la visita a la col·lecció que s'ofereix. A partir de la informació disponible s'elaborarà un informe per a poder prendre la decisió d'adquirir, o no, el material.

4.2. Cada ingrés haurà de seguir el seu procediment administratiu i estatutari que li sigui aplicable, segons la tipologia jurídica d'adquisició. En aquest sentit, l'aprovació de l'adquisició correspon a la Direcció del Consorci, qui en donarà compte a la Comissió Delegada.

4.3. El Consorci es reserva en tot moment:

- a) El dret a decidir quins exemplars ingressen definitivament a les seves col·leccions.
- b) La facultat d'establir els criteris de conservació, ubicació i tractament.
- c) El dret a donar el destí i fer-ne l'ús museístic, divulgatiu, educatiu i científic que consideri més idoni, sempre d'acord amb el que estableix la legislació vigent.

d) De repercutir qualsevol responsabilitat i despesa en cas de danys imputables a la persona titular dels drets de propietat d'origen (per exemple, vicis ocults).

4.4. En cas negatiu, el Consorci pot oferir al donant alternatives per oferir la col·lecció a altres museus de ciències naturals, en primer instància als que formen la Xarxa de Museus de Ciències Naturals de Catalunya o bé a altres col·leccions ubicades a Catalunya o a la resta de l'Estat Espanyol.

4.5. El Consorci només admetrà material sempre i quan s'hagin respectat les normatives vigents sobre protecció de patrimoni natural (Unió Europea, Estat Espanyol i Comunitat Autònoma de Catalunya), i qualsevol legislació aplicable, ja sigui fiscal o de blanqueig de capital, i s'hagi acreditat degudament la legalitat de l'origen i/o de l'adquisició². Així mateix, es garantirà el compliment dels aspectes ètics de la pràctica professional dels tècnics que regeixen majoritàriament pel Codi Deontològic de l'ICOM³.

4.6. Els processos d'adquisició sempre tindran en compte les condicions en les que es formuli l'oferiment i la capacitat de complir amb aquestes condicions. Així, a títol d'exemple, s'ha de prioritzar que les donacions es facin de forma pura, simple, incondicional i amb caràcter irrevocable.

La present política d'adquisicions compleix amb els principis de transparència, accés a la informació pública i bon govern i la normativa sobre protecció de dades personals i propietat intel·lectual.

El Museu vetllarà per l'acompliment d'aquesta política d'adquisicions aprovada el 9 d'abril de 2025

² Legislació vigent

- Convenio CITES, 1975.
- LEY 13/1985, del 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.
- LEY 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad.
- Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.
- Decret 172/2022, de 20 de setembre, del Catàleg de fauna salvatge autòctona amenaçada i de mesures de protecció i de conservació de la fauna salvatge autòctona protegida.

³ Código de deontología del ICOM para colecciones de ciencias naturales. 2013.